

Risto Kuisma, Karjalan liiton kunniajäsen,
juhlapuhe Uukuniemi-juhlassa Uukuniemellä 28.6.2015 klo 13

Arvoisat uukuniemeläiset, hyvät karjalaiset, kunnioitettu juhlaväki

Minulla oli mieluisa tehtävä valita kuusi vuotta sitten uunituore "Uukuniemen historia" vuoden karjalaiseksi kirjaksi. Siten Uukuniemi ja sen historia on minulle tavallista tutumpi. Teidän kotikunnastanne, Uukuniemestä, jäi Talvisodan jälkeisessä rauhansopimuksessa pakkoluovutettuun Karjalaan peräti neljä viidesosaa kunnasta.

Kunta ja kuntalaiset puolustivat välirauhan aikana ja 1940 luvun lopulla niin sitkeästi itsenäisyyttään, että Uukuniemi sai jatkaa itsenäisenä kuntana.

Minulla on ollut yli kolmekymmentä vuotta kakkosasunto toisessa rajan halkaisemassa kunnassa: Virolahdella. Näköyhteydessä, merenlahden vastarannalla, ovat pakkoluovutetut Paation ja Pitkäpaaden kylät. Sieltä siirtyneet kalastajat ja heidän jälkeläisensä ovat naapureitani.

Karjalaisuus on ollut - ja on - tärkeä osa minua. Karjalaisuus on muovannut minua ja elämäni.

Luulen, että tämä pätee kaikkiin karjalaisiin. Kaipuu juurille ja rakkaus menettettyyn kotiseutuun on voimakas side.

Olen toisen polven siirtokarjalainen. Synnyin heti jatkosodan jälkeen Savonlinnassa, jossa isäni ja äitini kohtasivat. Isäni on Viipurista ja äitini, omaa sukuaan Arponen, Sortavalan maalaiskunnasta. Omat tutkitut sukujuureni johtavat 1600-luvun alkuun talonpoika Mats Kuismaan, joka asui Muolaan Telkkälän kylässä. Sekä Kuismat että Arposet ovat eläneet satoja vuosia menetetyssä Karjalassa.

Sodan ja sitä seuranneen rauhansopimuksen seurauksena kotiseutunsa menetti yli 400 000 karjalaista.

Evakoita ja heidän jälkeläisiään on Suomessa nyt yli miljoona. Karjalaisten yhdyssiteen, Karjalan Liiton, synnytti polttava tarve valvoa kotinsa menettäneiden siirtokarjalaisten etuja asutus- ja

korvauskysymyksissä. Liitto syntyi konkreettiseen tarpeeseen. Karjalaiset halusivat olla mukana itse päättämässä omista asioistaan. Karjalan Liitto oli ja on edelleen karjalaisten etujärjestö. Valtioneuvos Johannes Virolainen määritteli liiton "itsenäisten ja itsepäisten karjalaisten taistelujärjestöksi". Siirtolaisten asiat olivat suuria yhteiskuntapoliittisia kysymyksiä. Ne eivät ratkenneet ilman poliittisia ja muita kiistoja. Siirtoväen asuttaminen, menetetyt omaisuuden korvaaminen sekä tasapuolinen kohtelua työmarkkinoilla olivat suuria ratkaisuja, joille pohja luotiin eduskunnan säätämällä laeilla.

Karjalan Liiton perustajat näkivät välttämättömäksi, että liiton johdossa on kattava edustus paitsi alueellisesti niin myös poliittisesti. Tätä linjaa on jatkettu tähän päivään asti. Liitto on halunnut olla kaikkien karjalaisten liitto heidän poliittisesta kannastaan riippumatta. Tämä laaja poliittinen edustus on myöskin auttanut liiton työtä: liittoa on kuunneltu ja sillä on ollut valmiit vaikutuskanavat eduskuntaan, hallitukseen ja maan ylimpään poliittiseen johtoon.

Kun Suomi tuli 1960-luvulle, karjalaisen siirtoväen taloudellista asemaa koskevat kysymykset oli ratkaistu. Siirtoväki oli alkanut sopeutua uusille kotiseuduilleen tasavertaisina asukkaina. Siitä huolimatta kaipuu menetetyille kotiseudulle elää edelleen.

Karjalaiset evakot, siirtolaiset, ovat osa toisen maailmansodan pakolaisten suurta joukkoa. Pakolaisuus jättää jälkensä myös seuraaviin sukupolviin.

Omassa lapsuudenkodissani ei menetystä kotiseudusta eikä sodasta juurikaan puhuttu. Se oli liian arka ja kipeä asia. Sodasta ja evakosta ei oikein koskaan toivuttu.

Kotiseudun menettäminen merkitsee juurien menettämistä.

Juurettomuus on pakolaisen, evakon ja siirtolaisen kohtalo. Usein tuo juurettomuus on piilossa alitajunnassa.

Karjalaisten oman järjestön Karjalan liiton toimintapiiri on vuosikymmenien mittaan laajentunut.

Karjalan Liitto on nyt kaiken karjalaisuuden keskusjärjestö, kun se alun alkaen oli vain siirtokarjalaisten yhteisö. Liiton jäsenpiiriin kuuluvat rajan tälle puolen jääneet pohjoiskarjalaiset, eteläkarjalaiset ja myös ne karjalaisuudesta ja Karjalasta kiinnostuneet, joilla ei ole karjalaisia sukujuuria.

Karjalan Liitolla on sääntöjensä mukaan kaksi päätarkoitusta: karjalaisen kulttuurin vaaliminen ja Karjalan kysymys. Karjalan kysymyksellä tarkoitetaan menetetyn Karjalan palauttamista. Karjalaisten piirissä ja myös Karjalan Liitossa käydään ajoittain keskustelua siitä, onko liitto kulttuurijärjestö vai palautusjärjestö. Karjalan Liittoa ei ole kumpaakaan, vaan se on molempia; sekä karjalaisen kulttuurin vaalija että Karjalan kysymyksen esilläpitäjä. Nämä tavoitteet eivät ole vastakkaisia eivätkä toisiaan poissulkevia. Luonnollisesti osa jäsenistöstä on kiinnostunut vain kulttuurista ja osa enemmän Karjala-kysymyksestä.

Jos unelmaa Karjalan palauttamisesta ei olisi, ei olisi luultavasti elinvoimaista Karjalan liittoa; ei ainakaan merkittävää. Menetetty Karjala on se konkreettinen kohde, joka on antanut ja antaa myös karjalaiselle kulttuurille elinvoiman.

Tämä on itsestään selvää, kun ajattelee, onko muilla Suomen heimoilla sellaisia joukkojärjestöjä, kuten karjalaisilla on. Muut heimot elävät kotiseuduillaan, meillä karjalaisilla ei ole sitä mahdollisuutta. Meille Karjalan Liitto on myös menetetyn kotiseudun korvike. Karjalassa ovat myös toisen ja kolmannen polven karjalaisten evakkojen juuret. Kaipuu juurille, kotiin, on tänään voimakas karjalaisen heimon yhdistäjä.

Sodan jälkeen ja Neuvostoliiton aikana Karjalan palautus oli niin arka asia, ettei Karjalan Liitto tohtinut puhua siitä oikealla nimellä, vaan käytti termiä Karjalan kysymys.

Uskon, ettei mikään vääryys voi jäädä ikuisiksi. Pitemmän päälle oikeus voittaa. Siihen voi tosin kulua aikaa enemmän kuin yhden sukupolven verran: Mutta vielä kerran, jos Luoja suo, kotiseutumme, menetetty Karjala, on osa Suomea.

Hyvät kuulijat

Karjalaiset ovat antaneet valtavan aineellisen ja henkisen pääoman yhteisen isänmaamme, Suomen, kehitykseen. Vaikka Karjalan menetys oli suuri onnettomuus Suomelle, oli se samalla voimakas piristysruiske monille paikkakunnille ja monille alueille Suomessa. Evakot ja heidän jälkeläisensä ovat tehneet suuren työn uusien kotiseutujensa taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa toiminnassa. Kun Karjala oli jalokivi Suomen maakuntien joukossa ja Viipuri maan toiseksi suurin ja kansainvälisin kaupunki; ei ole ihmeellistä, että karjalaiset ovat pystyneet uusilla kotiseuduillaan nostamaan nämä paikkakunnat uuteen kukoistukseen.

Hyvät uukuniemeläiset ,

Te olette olleet hyvin aktiivisia toimijoita. Olette tehneet paljon hyvää työtä kotikuntanne, kotiseutunne ja karjalaisuuden sekä karjalaisen kulttuurin hyväksi vuosikymmenten mittaan.

Toivotan teille edelleen mitä parhainta menestystä toiminnassanne.